

Handläggare
Hovebro Tapio

Datum
2010-09-24

Diarienummer
KSN-2010-0325

Kommunstyrelsen

Återrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag att se över möjligheten att flytta konstmuseet till annan mer ändamålsenlig lokal.

Kommunstyrelsen föreslås besluta:

att lägga kulturnämndens delrapport till handlingarna, samt

att uppdra till kulturnämnden att fullfölja fullmäktiges uppdrag.

Ärendet

Kommunfullmäktige uppdrog enligt Inriktning, Verksamhet, Ekonomi (IVE) 2009-2012 till kulturnämnden att ”se över möjligheten att flytta Konstmuseet, i samarbete med Uppsala universitet/andra aktörer, till annan mer ändamålsenlig lokal.

Kulturnämnden har i skrivelse (**bilaga 1**) redovisat uppdraget. I förstudien, *Nya rum för konsten* genomförd av Svensk idé AB (**bilaga 2**), redovisas vilka behov som behöver uppfyllas för att konstområdet skulle kunna utvecklas och berikas på ett för besökarna angeläget sätt. Förstudien beskriver i första hand vilka behov som bör uppfyllas för en uppgraderad fortsatt konstverksamhet på slottet men ger flera alternativ och förslag på komplement till en framtida museiverksamhet.

Kulturnämnden beslutade den 29 april 2010 att ta del av förstudien *Nya rum för konsten* och att förutsättningslöst i samverkan med Landstinget i Uppsala län och Uppsala universitet, fortsätta att analysera hur museifrågorna i Uppsala kan lösas på ett långsiktigt hållbart sätt. Kulturnämnden beslutade vidare att uppdra åt kulturkontoret, att i fördjupad dialog med Statens fastighetsverk, undersöka Uppsala slotts förutsättningar och möjligheter som centrum för den framtida museiverksamheten, samt att genom upprättad skrivelse och överlämnande av förstudien *Nya rum för konsten* till kommunstyrelsen återrapportera uppdrag från kommunfullmäktige, enligt Inriktning, Verksamhet, Ekonomi (IVE) 2009.

Föredragning

Fullmäktiges uppdrag till kulturnämnden var att se över möjligheten att flytta Konstmuseet, i samarbete med Uppsala universitet/andra aktörer, till annan mer ändamålsenlig lokal.

Kulturnämnden har tagit initiativ till att en förstudie, *Nya rum för konsten*, genomförts. Förstudien innehåller flera intressanta förslag till hur konst- och museiverksamheten ska kunna vitaliseras i Uppsala. Dock bör frågan om samverkan med Landstinget i Uppsala län och Uppsala universitet analyseras ytterligare liksom möjligheterna att bedriva en framtida ändamålsenlig museiverksamhet på Uppsala slott. Kulturnämnden bör därefter återkomma till kommunstyrelsen med ett slutgiltigt förslag om konstmuseets verksamhet, lokalisering och finansiering.

Kommunledningskontoret

Kenneth Holmstedt
stadsdirektör

Handläggare
Lisen Hessner

Datum
2010-04-29

Diarienummer
KTN-2010-0189

Kommunstyrelsen

Återrapportering av uppdrag från kommunfullmäktige, enligt Inriktning, Verksamhet, Ekonomi (IVE) 2009, att se över möjligheten att flytta Konstmuseet i samarbete med Uppsala universitet / andra aktörer till annan mer ändamålsenlig lokal

Kulturnämnden beslutade den 29 april 2010

att ta del av förstudien *Nya rum för konsten* från Svensk idé AB,

att förutsättningslöst, i samverkan med Landstinget i Uppsala län och Uppsala universitet, fortsätta att analysera hur museifrågorna i Uppsala kan lösas på ett långsiktigt hållbart sätt,

att uppdra åt kulturkontoret, att i fördjupad dialog med Statens fastighetsverk, undersöka Uppsala slotts förutsättningar och möjligheter som centrum för den framtida museiverksamheten, samt

att genom upprättad skrivelse och överlämnande av förstudien *Nya rum för konsten* till kommunstyrelsen återrapportera uppdrag från kommunfullmäktige, enligt Inriktning, Verksamhet, Ekonomi (IVE) 2009.

Sammanfattning

Enligt kulturnämndens uppdrag från 2008-09-24 (KTN 2008-0399-40, § 116) har kulturkontoret ansvarat för den förstudie angående vitalisering och förnyelse av de kommunala konstverksamheterna, som nu föreligger. I förstudien, genomförd av Svensk idé AB, föreslås vilka behov som behöver uppfyllas för att konstområdet skulle kunna utvecklas och berikas på ett för besökarna angeläget sätt. Förstudien beskriver i första hand vilka behov som bör uppfyllas för en uppgraderad fortsatt konstverksamhet på slottet men ger flera alternativ och förslag på komplement till en framtida museiverksamhet.

Ärendet

Uppdraget för förstudien har varit att studera hur den kommunala konstverksamheten skulle kunna vitaliseras genom att klarlägga möjligheter och behov och att ta fram förslag och ett preliminärt behovsprogram för detta. Vidare ingick det i uppdraget att undersöka slottets möjligheter till utveckling. En kartläggning av behov och önskemål hos både brukare av och aktörer på Uppsalas samlade konstarena har utgjort en stor del av arbetet.

Önskemål om ett nybyggt konstmuseum framförs ofta i Uppsala som en övergripande lösning på konstlivets alla problem. Ett sådant förslag har emellertid inte varit det primära målet för denna förstudie, som i första hand försöker ge konkreta förslag på hur konst- och museiverksamheterna ska kunna vitaliseras i Uppsala.

I förundersökningen konstateras att Uppsala saknar en riktigt välkomnande mötesplats för bildkonsten och att regionen lider brist på ett konsthistoriskt museum med regionalt ansvar och fokus på det unika som regionen har att erbjuda.

Uppsala slott är ett av stadens allra mest framträdande landmärken som också spelat en mycket viktig roll i Uppsalas tillblivelse och historia. Slottet framstår som stängt och frånvänt trots att flera publika verksamheter är situerade här. Här finns ingenting som med tydlig gestaltning berättar om innehåll, verksamhet eller historia. Portiker och entréer är stumma och slottets fasad sluten.

För slottet som ett centralt kulturhistoriskt nav i Uppsala vore det förödande att tömma detta på publika kulturbärande verksamheter och att kontoriseringsen fick breda ut sig ytterligare. Slottet skulle då endast kvarstå som en kuliss i stadslandskapet. Ett utvidgat och förnyat konstmuseum i slottet är därför det första alternativ som förstudien tar upp. För att vitalisera slottet krävs emellertid ett omfattande samarbete och en samsyn mellan samtliga intressenter på och runt slottsområdet.

Alternativ 1

mUseUm

Uppsala Uppland

Ny inriktning / verksamhet för ett framtida konstmuseum handlar om att tillföra nya funktioner och ett nytt musealt uppdrag med övergripande riktlinjer:

- Utveckla integrerande sätt att arbeta med visuell kultur.
- Hantera de unika objekten och samlingarna på ett innovativt sätt utifrån ett museums fyra huvudfunktioner att samla, vårda, forska och interagera med publiken.
- Stimulera ständig förnyelse och kreativitet.
- Upprätta och vidmakthålla ständig dialog med externa partners och organisationer.

- Nå ut till en bred publik i regionen och till internationella besökare.
- Sträva efter att bli en representativ regional institution med sakkunnig, bildad och teknisk expertis med hög kompetens.
- Sträva efter att bli ett vitalt gästfritt, internationellt orienterat kulturellt centrum med hög social kompetens.
- Utveckla museet till en kreativ plats där forskare och konstnärer ingår i det dagliga arbetet och de sociala sammanhangen samt bidrar till känslan av att museet som mötesplats spelar en viktig roll i vår utveckling och våra liv.

I beskrivningen av alternativ 1 finns funktionsanalys av nuvarande lokaler och förslag på hur man skulle kunna utnyttja dessa annorlunda och bättre. Här finns också förslag på hur man skulle kunna utvidga museets domäner genom att tillföra sådana lokaler som idag står tomma. En glasad tillbyggnad på borggården med reception och besökcentrum föreslås också. Alternativ 1 kräver ett omfattande samråd om framtida samsyn och samverkan med i första hand Statens fastighetsverk som äger slottet.

Alternativ 2

(m)UseU(m)

Ifall det visar sig omöjligt att förverkliga ett uppgraderat konstmuseum på slottet föreslås att de kommunala konstverksamheterna hittar sin plats centralt i staden. En omlokalisering av konstverksamheterna bör på ett medvetet sätt bidra till stadsdelsutvecklingen och en utvidgning av det som i dag utgör och uppfattas som Uppsalas centrum.

I förstudien följer lokalprogram för en verksamhet som inte skiljer sig nämnvärt från modellen ovan och som innebär ett museum som är lättillgängligt, öppet, tillåtande, angeläget modernt och som innehåller lokaler med flexibilitet.

Alternativ 3

konstCentrUm

Det konstcentrum som föreslås här har som sitt primära syfte att skapa möten kring många slag av konstyttringar på en plats där människor inom olika målgrupper får komma till tals och bli sedda. Konst- och kulturcentret ersätter inte behovet av ett museum och är därför heller inte tänkt som utbytbar mot ett sådant, utan bör snarare ses som ett komplement. Centret bör byggas vid eller kring en öppen yta som tillsammans med huset kan fungera som urban mikronivå.

Byggnaden bör ansluta till sin omgivning och människornas rörelsemönster i staden. Friktionen gentemot omgivningen bör vara liten och platsen bör kunna upplevas som en

naturlig utvidgning av stadsrummet. Under detta avsnitt följer också en rums och funktionsbeskrivning.

Slutsatser och analyser

En konstverksamhet på slottet kan inte ensamt tillfredsställa alla behov för att få en mer levande konstabildning till stånd i Uppsala. Ett konstmuseum i en stad av Uppsalas betydelse och karaktär behöver leva i symbios med kompletterande aktiviteter.

I många svenska städer med ett vitalt konstliv finns generösa fonder. Genom donationer avsedda för resande av monument, inköp till museisamlingar och forskningsanknuten verksamhet på publika institutioner har man velat profilera sig, sitt företag och sin stad. I Uppsala finns hittills ingen sådan tradition. I eventuellt fortsatt utredningsarbete bör stor vikt läggas vid att hitta möjligheter för sådan extern finansiering. I Uppsala ligger ett av Europas mer framstående universitet inom flera forskningsområden som vore högintressanta att spegla genom konstverksamheterna. Institutionerna för konstvetenskap, museologi och estetik bedriver studier och forskning som borde tillgängliggöras för en mycket bredare publik än den som har för vana att läsa vetenskapliga avhandlingar. Forskningen är också ovärderlig för att till exempel lyfta fram bortglömda verk i konstsamlingarna och ge dem nytt liv och nya betydelser.

Upplandsmuseet är ett kulturhistoriskt museum med länsövergripande ansvar för utforskning, vård och förmedling av stora delar av regionens gemensamma kulturarv. Museet har en i huvudsak etnologisk och arkeologisk inriktning som baserar vitala delar av sin verksamhet på fortlöpande forskningsprojekt. Upplandsmuseet är det enda länsmuseum i Sverige som inte också har bildkonst inom sitt område. En omständighet som försvårar vid tilldelningen av statliga bidrag. Om konstmuseiverksamheten i framtiden kommer att ses som en regional angelägenhet bör Upplandsmuseet vara en viktig partner för samverkan. Upplandsmuseet brottas idag med stora ekonomiska problem, då hyran för lokalerna i gamla akademikvarnen sedan några år utgör en hård ekonomisk belastning. I fortsatt utredning bör man undersöka olika idéer och modeller för samverkan eller samgående, där man också väger in planerna på att vitalisera slottet som en publik byggnad.

Vare sig Upplandsmuseet har för avsikt att stanna kvar i sina nuvarande lokaler eller flytta till andra lokaler inom en inte allt för avlägsen framtid, borde man pröva tanken på en samorgansiering av Upplandsmuseet och Uppsala konstmuseum, utan att detta nödvändigtvis måste leda till samlokalisering av de båda verksamheterna

På europeisk nivå talas till exempel om Mälardalsregionen. Hur kommer framtidens regionsbildning att se ut för Uppsalas del? Nya regionsmodeller håller i dag på att konstitueras runt om i landet och frågorna kring dessa kommer inom en mycket snar framtid att bli aktuella också för Uppsala. I sammanhanget utgör konst- och museiutvecklingen liksom framtida huvudmannaskap och ansvar mycket vitala frågor.

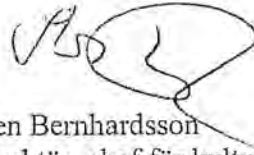
Vilka frågor ställer sig Uppsala om i sin roll i regionala och internationella sammanhang? I vilken transformering befinner sig Uppsala? I en nysatsning på konstverksamheterna bör ansvar och uppdrag vara resultat av strävan efter att skapa nya relationer och samarbeten för att bli en nationell och internationell angelägenhet.

Kulturnämnden

Peter Gustavsson
Vice ordförande

Kulturkontoret

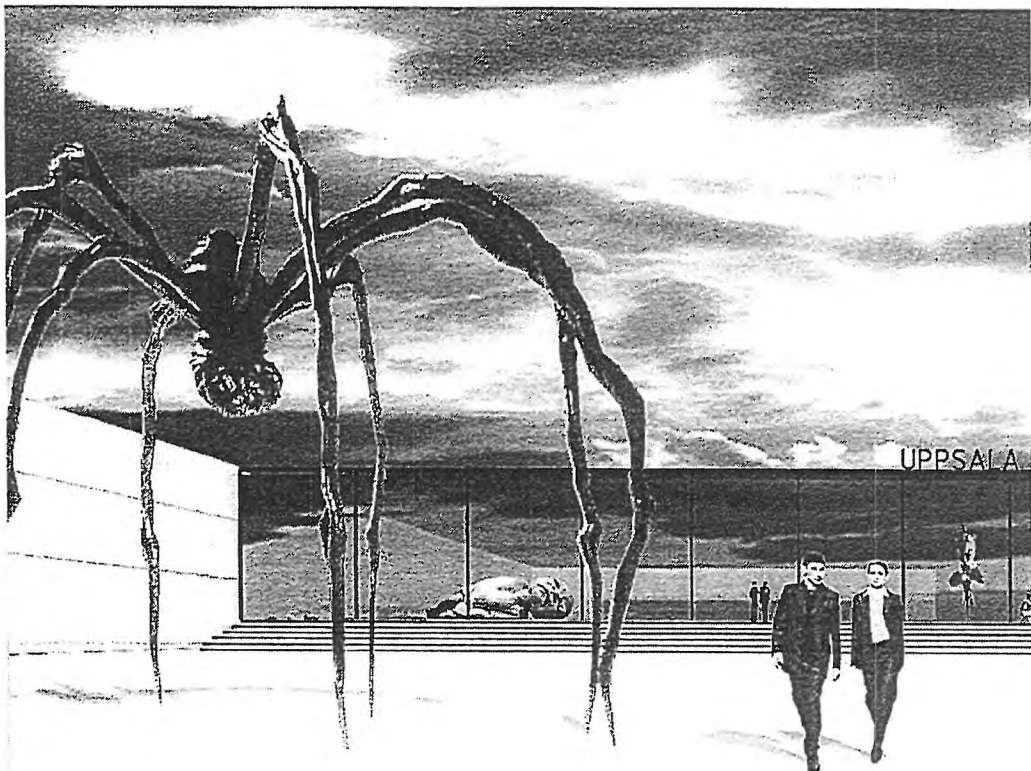
Sten Bernhardsson
Direktör, chef för kulturkontoret

Bilaga

Förstudie "Nya rum för konsten", Håkan Harrysson – Svensk Idé AB

Förstudie Nya Rum för konsten

Håkan Harrysson
Svensk Idé
På uppdrag av
Uppsala kommuns kulturnämnd
2010

Innehåll

1. Inledning, förord
 - 1.1 Syfte och uppdragsbeskrivning
 - 1.2 Metod
 - 1.3 Begrepp
2. Konst- och kulturbildningen i Uppsala
 - 2.1 Lokala aktörer
 - 2.2 Regionala aktörer i Uppsala län
 - 2.3 Mål, målgrupper, tillgänglighet och deltagande
 - 2.4 Sammanfattning konstbildningen i Uppsala
3. Uppsala konstmuseum
 - 3.1 Verksamhet
 - 3.2 Lokaler, förutsättningar
 - 3.3 Analys, möjligheter
4. Förslag och möjligheter till framtida konstbildning i Uppsala
 - 4.1 Förslag till ny verksamhetsinriktning Uppsala konstmuseum på Slottet
 - 4.2 Programförslag för ett nytt konstmuseum i nytt sammanhang.
 - 4.3 Verksamhet, programförslag för ett Konstcentrum/ Konsthall i Uppsala
5. Analys, möjligheter, samarbeten
 - 5.1 Samarbeten lokalt
 - 5.2 Sammanfattning förstudie
 - 5.3 Kommentarer till uppdraget
6. Bakgrundsmaterial
 - 6.1 Publikationer
 - 6.2 Webbplatser
 - 6.3 Samtal, dialogmöten

Inledning, förord

1.1 SYFTE OCH UPPDRAGSBESKRIVNING.

Uppdraget är att i samråd med Uppsala kommuns kulturkontor utifrån en behovsinventering ta fram en idéskiss för ett Nytt hus för konsten. Målsättningen är att ta fram ett förslag till plattform för konstverksamhet/verksamheter som kan bli en viktig och aktuell mötesplats i staden.

Förundersökningen

bör peka på vilket underlag och vilka möjligheter till samarbeten och partnerskap som finns i Uppsala samt utgå från möjligheter, behov och önskemål hos medborgare och andra aktörer inom konst- och museiområdet. Samverkan med universitetet och dess konstverksamheter bör ha hög prioritet. Även Upplandsmuseets roll och önskemål bör undersökas och vägas in.

Förundersökningen ska ta fram ett förslag där följande verksamheter ska kunna fungera

Museiverksamhet

- med vård och förvaring av samlingar
- rum för utställningsverksamhet
- Exponeringsmöjligheter för ljuskänslig papperskonst
- Exponeringsmöjligheter för måleri och skulptur

Utrymme för varierad och omfattande barnverksamhet

- skapande arbete i verkstad för olika tekniker och formspråk
- utställningar som riktar sig direkt till barn.
- webbaserad interaktiv info för barn

Övrig utställningsverksamhet

- möjligheter till inlastning av skrymmande konstverk och föremål
- exponering av utrymmeskrävande konst och installationer
- exponeringsmöjligheter för skulpturer

Övrig programverksamhet

- hörsal/ ar med scenmöjligheter
- fotoateljé
- ateljé för reparationer och underhåll
- rum för filmvisning

Café

Med särprägel och fräscht utbud, Caféverksamheten ska ligga i paritet med andra konst- och kulturkaféer i Sverige och Europa och utgöra ett viktigt dragplåster för verksamheten

Marknadsföring och hemsida

Här bör möjligheterna för interaktivitet och genomskiflighet undersökas och vidareutvecklas.

Möjliga externa verksamheter

I förundersökningen ska också möjligheterna för andras medverkan undersökas. Kan exempelvis privata konstgallerier som håller intressant profil och eller den föreningsdrivna Uppsala konstnärsklubbs utställningsverksamhet rymmas under samma tak. Kan även beredas plats för smärre boklädare inom relevanta ämnesområden samt butiker för design.

Förundersökningen ska peka på förutsättningar, ge förslag på utvecklingsvägar och lämna grundläggande modeller för hur man kan göra Uppsala till en attraktiv och intressant konststad

1.2 METOD

Underlaget för förstudien är i första hand samtal och intervjuer med centrala aktörer och intressenter inom konstbildningen i Uppsala. En inventering av befintliga och möjliga nya platser för etablering av museum/konstcentrum har gjorts. Studiebesök i Göteborg, Malmö, Västerås och universitetsstaden Leuven i Belgien har gjorts samt samtal med ansvariga för verksamheterna på respektive plats. Aktuella utredningar inom konstbildning och museer i Uppsala har lästs.

I samband med samtalen med aktörer inom konstbildningen i Uppsala har en värderingsövning modell SVOT genomförts med de medverkande utifrån följande begrepp; museum, konsthall, kulturhus, kulturcentrum.

1.3 BEGREPP

Museum är ett begrepp som dyker upp i många olika sammanhang och betydelser, här nedan följer en definition av de olika begreppen; museum, konsthall, kulturcentrum, bildkonst, konstbildning och visuell kultur som används i förstudien.

Museum/ konsthall

Museerna har uppgiften att bevara kulturarvet genom att samla, värda och visa. Genom forskning, dokumentation, förmedling och undervisning ska museerna främja förståelsen av det immateriella och materiella kulturarvet och fördjupa kunskaperna om samhällsutvecklingen.

Definition av begreppet museum enligt The International Council of Museums (ICOM) är "en institution som genom förvärv och bevarande, forskning och dokumenta-

tion samt förmedling och undervisning ska främja förståelsen av det kulturella arvet och fördjupa kunskaperna om samhällets framväxt och dess situation idag". Samlingar och verksamhet ska vara garanterade ett framtida bestånd.

En likartad definition för konsthall finns inte, men dess huvudsyfte är att i en permanent lokal visa konst för allmänheten. I motsats till museer vars grunduppslag är bland annat samlande behöver konsthallar inte ägna sig åt insamling och bevarande av föremål.

*Citat ur Kulturrådets Museer & Konsthallar 2008
kulturen i siffror 2009,4*

Bildkonst

I Kultur i länets Utredning om regional bildkonstverksamhet i Uppsala län (2006) ger Pia Sörås Stafilin följande förklaring/ beskrivning av begreppet bildkonst.

"Tidigare var det ganska enkelt, åtminstone deskriptivt, att definiera vad bildkonst var; måleri, skulptur, arbeten på papper och kanske några videoverk. Det handlade i första hand om saker man såg. Bildkonsten var inte svårare att förklara än vad musik, teater eller litteratur är.

Under de senaste decennierna har dock konstbegreppet expanderat. Idag kan bildkonsten mycket väl innefatta vad man vanligtvis kallar för litteratur, musik, teater eller dans. Men utövaren eller upphovsmannen har en bakgrund som bildkonstnär och väljer konstscenen som kontext för sitt verk. Bildkonsten har gått från att vara en kulturell kategori, främst knuten till synsinnen, till att vara en zon i samhället där företeelser, aktioner, designprojekt, texter och liknande kan föras in för att undersökas ur andra synvinklar och för att skapa nya betydelser. Tekniker som video- och ljudinstallationer, datorbaserad konst och musik blandas med det traditionella. Bildkonsten vänder sig också i allt högre grad ut mot det gemensamma offentliga rummet. Beträktaren involveras i verket på ett tydligare sätt än tidigare. Konsten kräver

ett större engagemang från betraktaren som förväntas ta en aktiv del i konstverket."

Visuell kultur

Begreppet visuell kultur används i förstudien som ett sammanfattande begrepp för att beskriva delar av kulturarvet. Ett konstmuseums traditionella ansvar inom kulturhistorien avser oftast bildkonst och skulptur, med begreppet visuell kultur vidgas följande kulturella område till att gälla verk och föremål med konstnärliga kvalitéer inom; den kyrkliga historien, konstnärliga avbildningar i naturaliesamlingar samt brukskonst och konsthantverk utan att dessa verk ursprungligen har haft ett konstnärligt uppsåt.

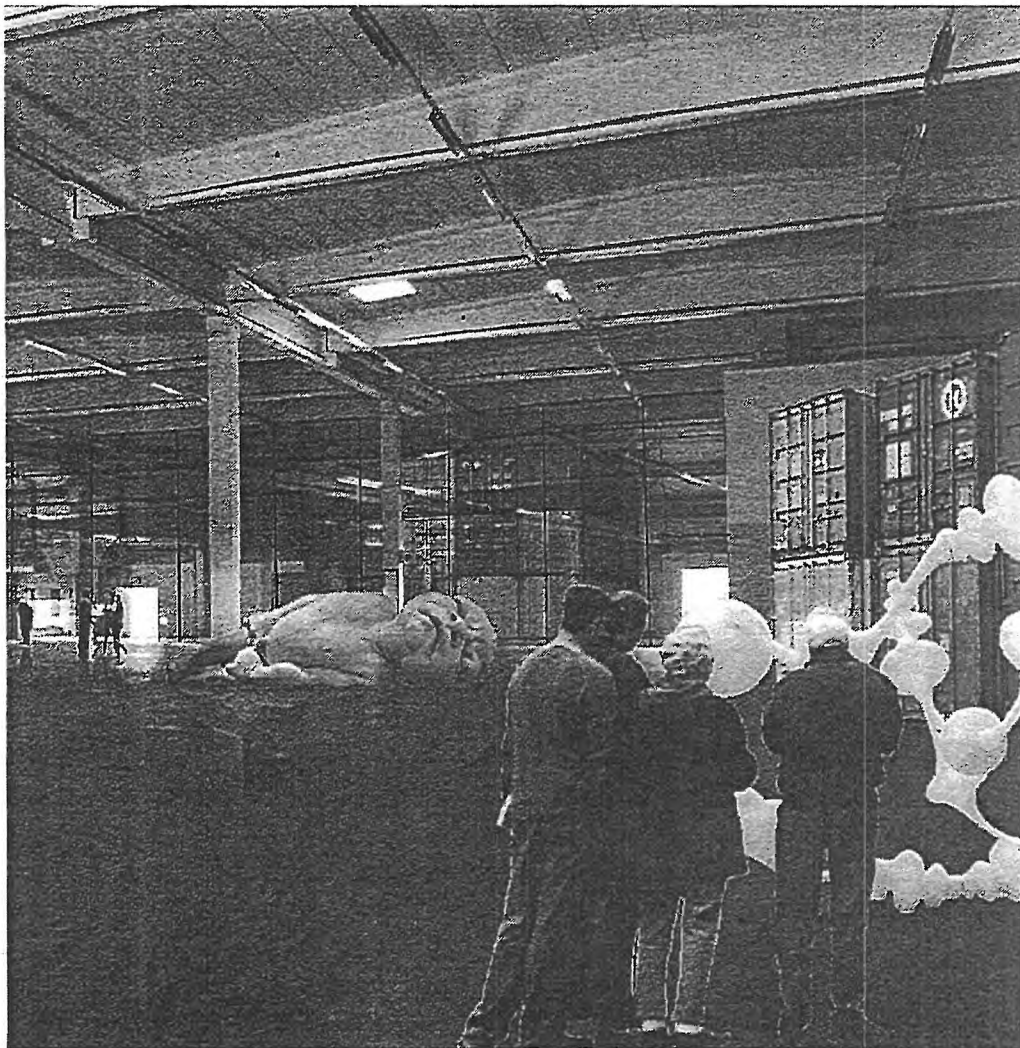
Kulturcentrum

Idag används oftast begreppen kulturhus och konsthall för att beskriva arenor och mötesplatser för bildkonsten som inte har ett musealt uppdrag. I förstudien används begreppet kulturcentrum enligt följande. Ett kulturcentrum kan innehålla element av konsthall såväl som biograf, dansteater, ateljéverksamhet. Det kan också innebära kursverksamhet och kontor för konst- och kulturproducenter.

Konstbildning

Med konstbildning menas summan av alla organisationer, institutioner, grupper och andra i samhället delaktiga när det gäller förutsättningar för tillgängliggörande, skapande och mottagande av konst. Uppsala kommun är aktiv genomkonstnärlig gestaltning i offentlig miljö, kulturstöd, samt genom Uppsala konstmuseum.

Konstbildningen i Uppsala

2.1 LOKALA AKTÖRER INOM BILDKONST

Uppsala kommun är aktiv genom konstnärlig gestaltning i offentlig miljö, kulturstöd samt genom Uppsala konstmuseum.

Verksamma aktörer som inte kommer att vidare nämnas är till exempel gymnasieskolor som driver estetiska program och andra kulturella verksamheter där ibland bildkonstliknande uttryck kan uppstå som inom musik och teater. Nedan nämnda aktörer inom konstbildningen är de som har en utåtriktad publik verksamhet.

Uppsala kommun stödjer det fria konstlivet i Uppsala genom årsbidrag, övriga bidragsstöd till det fria konstlivet samt arrangemang som KulturNatten. Kulturnämnden ger också uppdrag till Uppsala konstmuseum, som är en renodlat kommunal verksamhet.

Kommunens verksamhet Offentlig konst är i dag i huvudsak knuten till kulturkontoret, som är kulturnämndens tjänstemannakansli. Här projekteras för konst som placeras i det offentliga uterummet samt på institutioner med kommunal verksamhet. Kulturkontoret bedriver också pedagogisk verksamhet i anslutning till de olika konstnärliga gestaltungsprocesserna.

Uppsala konstmuseum är ett kommunalt museum se vidare 3.1 – 3.4

Bror Hjorts Hus är ett fristående konstnärligt museum som

drivs i stiftelseform och som får sin huvudsakliga finansiering genom årsbidrag från Kulturnämnden. Vid sidan av den permanenta samlingen av Bror Hjorts verk bedrivs tillfälliga utställningar samt värenummerad skapande verksamhet för barn och unga. Museet driver också konstskola i samarbete med Studieförbundet för barn, ungdomar och vuxna.

Uppsala Konstnärsklubb är en förening för yrkesverksamma konstnärer med cirka 120 medlemmar som erhåller årsbidrag från kulturnämnden och som även bedriver galleri och programverksamhet.

Uppsala universitet äger betydande konstsamlingar och visar delar av sin konststudiesamling på Uppsala konstmuseum. Universitetet arrangerar årligen en sommarutställning med konst av Bruno Liljefors i Österby bruk. Museum Gustavianum som är inrymt i universitetets äldsta bevarade byggnad som också rymmer Anatomiska teatern. Här visas bland annat det Augsburgska konstskåpet, vikingatida fynd och universitetets historia. Till museet hör också Myntkabinettet, inrymt i universitetets huvudbyggnad

Uppsala universitets konstvetenskapliga institution bedriver undervisning och forskning inom konst-, design- och arkitekturområdet.

Botaniska trädgården, också denna knuten till universitetet arrangerar egna sommarutställningar, ofta i samverkan med andra aktörer inom konstområdet.

Domkyrkan är vid sidan av slottet Uppsalas mest framträdande och besökta byggnadsverk. Utöver den kyrkliga verksamheten har domkyrkan konstutställningar i kyrkorummet. I domkyrkan finns också Skattkammaren, ett textilmuseum där man bland annat kan få se de kläder som Svante, Nils och Sten Sture bar, när de mördades på Uppsala slott år 1567.

Studieförbunden ABF, Sensus, Bilda, Medborgarskolan, Vuxenskolan, NBV, Studieförbundet och Folkuniversitetet, samtliga med kulturbidrag, erbjuder studiecirkel inom konst/ konsthantverk. Folkuniversitetet driver också egen konstskola.

I vid mening finns cirka 15 kommersiella konstgallerier som arbetar med utställningsverksamhet och försäljning av konst. Här ingår bland annat Uppsala konstförenings Galleri1, Villavägen 7, Teatergalleriet, Galleri Strömbom, Galleri Linné samt Vasakonst som har specialiserat sig på äldre uppländskt måleri. Kalejdo och Öster om än drivs som konstnärskooperativ och säljer konsthantverksprodukter samt anordnar utställningar.

Flera lokala konstföreningar, som till exempel Upplands konstförening, Akademiska sjukhusets konstförening och Konstvetenskapliga institutionens vänner (KIV) anordnar egen programverksamhet och konstresor för sina medlemmar. Föreningen Konstens Hus Nu är en intresseförening som bildades 2009 i syfte att verka för ett nybyggt hus för konsten i Uppsala.

Det finns också ett fåtal ateljéföreningar med publik programverksamhet till exempel Hakagruppen i Eklundshov och Konstjörd i Gottsunda.

I kommunen finns också Gottsundabiblioteket som upplåter rum för utställningar av både professionella utövare och amatörer samt Ungdomens hus och Grand, där ungdomar kan visa sina konstalster.

2.2 REGIONALA AKTÖRER I UPPSALA LÄN

De verksamheter som nämns här har ett regionalt ansvar/ uppdrag.

Landstingets kansli Kultur i länet svarar för inköp och beställningar av konstverk till landstingets verksamheter, i huvudsak sjukhus och andra vårdinrättningar. Konstpedagogisk verksamhet och visningar av konsten inom landstinget sker i mån av tid och efterfrågan. Sedan 2009 är en konstkonsulent genom Kulturrådets försorg knuten till Kultur i länet.

På regional nivå finns intresseföreningarna Konstnärernas Riksorganisation (KRO), Föreningen Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare (KIF), Konstnärscentrum Öst (KC Öst) samt arbetsförmedlingens AF Kultur i Uppsala län.

Sveriges Konstföreningar distrikt Uppsala län, och Wiks folkhögskola, som erbjuder konstnärutbildning och ofta fungerar som förberedande utbildning för antagningen till landets konsthögskolor, är andra dynamiska aktörer på konstområdet i länet.

2.3 MÅL, MÅLGRUPPER, TILLGÄNGLIGHET OCH DELTAGANDE

Uppsala kommuns kulturpolitiska mål är bland annat att:

- Stärka Uppsalas varumärke och utveckla Uppsala till en kulturstad av europeiska mått
- Genom en satsning på konstbildningen skapa förutsättningar för internationella samarbeten och öka samarbeten regionalt och lokalt
- Bidra till stadsutvecklingen och staden som en god livsmiljö
- Genom satsning på kulturen bidra till ett långsiktigt hållbart samhälle - socialt, ekonomiskt och miljömässigt

- Skapa kvalitet och mångfald och öka tillgängligheten och delaktigheten i konst- och kulturlivet för alla som lever och verkar i Uppsala
- Barn och unga i alla åldrar skall erbjudas ett professionellt kulturutbud med fokus på pedagogisk verksamhet
- Öka tillgängligheten för människor med funktionsnedsättning

Uppsala är en snabbt växande kommun med 190 000 innevånare år 2008. Kommunen beräknas att fortsatt växa de närmaste åren. Befolkningsstrukturen är ung och präglas av etnisk mångfald, hälften av invånarna är under 35 år och 19 procent är av utländsk härkomst (2007). Varje år kommer 12 000 - 15 000 nya studenter som skall välkomnas in i kulturlivet. Ett närmande till denna grupp ger efter några år en ny presumtiv målgrupp på 40 - 60 000 personer.

Vid en översyn av besöksiffrorna hos aktörerna inom konstbildningen verkar delaktigheten från studenter och det unga Uppsala vara förhållandevis låg. Besöksiffrorna inom konstbildningens del av Uppsalas kulturliv tyder också på ett lågt allmänt deltagande. De aktiva deltagarna/ besökarna idag verkar tillhöra en akademisk medelklass med ganska hög genomsnittsalder.

2.4 SAMMANFATTNING KONSTBILDNINGEN I UPPSALA

Uppsala har haft en lång period av befolkningsökning och tillväxt. Scenen för bildkonst har inte ökat eller förnyats i samma utsträckning som staden har växt. Det saknas idag en naturlig mötesplats i det gemensamma offentliga rummet för bildkonsten. En mötesplats med låga trösklar där alla kan känna sig delaktiga när det gäller konstupplevelser, kreativa möten och eget skapande.

För att kartlägga de olika behoven i kommunen har arbetat med förstudien innefattat en mängd intervjuer med olika aktörer inom konstbildningen i Uppsala. Här har framkommit många och starka önskemål om fler och bättre utställningsmöjligheter, tillgång till ateljéer, öppna mötesplatser samt ökad tillgänglighet till utställningar såväl som önskemål om ett nybyggt konstmuseum.

De professionella utövare har framfört önskemål om bättre utställningsmöjligheter, naturliga mötesplatser, studios för gästartister och internationella utbyten. Man har också efterlyst en naturlig arena för olika konstnärliga uttryck där man kan mötas för interaktion och samarbete.

Uppsala kommun är aktiv genom konstnärlig gestaltning i offentlig miljö, kulturstöd samt genom Uppsala konstmuseum.

Tillsammans med de konstverken som är permanent placerade i de dekorativa offentliga museerutställningarna utgör de kommunens konstsamling ca 48 000 konstverk.

Uppsala konstmuseum

3.1 VERKSAMHET

Uppsala konstmuseum bedriver en aktiv utställningsverksamhet med ett femtontal nya utställningar per år. Utställningarna har sin tyngdpunkt i samtidskonsten och konstnärskap från 1900-talets senare del. I enlighet med kulturnämndens uppdrag har de tillbakablickande utställningarna ökat under det gångne året. Den äldre konsten i samlingarna förekommer i jämförelsevis låg grad i utställningarna.

I anslutning till utställningarna anordnas specialvisningar, temadagar, workshops och skapande verksamhet för barn och unga. Förekomsten av verk utförda av upplandsbaserade samtidskonstnärer har också ökat något under det senaste året. Enligt avtal med Upplands konstförening visas Uppländsk salong vartannat år liksom den årliga stipendieutställningen till Anna-Lisa Thomsons minne.

Brukskonsten / konsthantverket finns med i utbudet i form av en semipermanent utställning om Uppsala-Ekeby.

För den besökare som är intresserad av äldre konstskatter, finns ett stort och förnämligt urval ur Uppsala universitets konststudiesamling inrymt på ett av väningsplanen. Studiesamlingen består av europeisk konst från 1200-talet till mitten av 1800-talet och rymmer porträtt, äldre kyrklig konst, landskapskonst, stilleben, genremåleri samt historiemåleri Konstmusseets Samarbete

med Uppsala universitets konstverksamheter och den konstvetenskapliga institutionen är mycket begränsat och bör utvecklas.

Arkitektur och byggnadshistoria ingår i verksamheten i form av arrangerade slottsvandringar. Ett utåtriktat samarbetsprojekt är performancefestivalen Friktioner vart annat år.

I entrén finns museishop och mycket enkel caféverksamhet. Museet lockar något över 25 000 besökare per år.

Med tanke på verksamhetens omfattning och den presumtiva målgruppens storlek i Uppsala baserad på folkmängd och antal studenter, verkar museet idag inte engagera invånarna och tillresta i så hög grad som borde kunna förväntas. Om detta har att göra med museets placering i sticket eller andra omständigheter kan här vara svårt att bedöma. Vid konstmuseets tidigare placering på Gamla Gillet i centrala Uppsala låg besökskarantallet på cirka 50 000 per år. Det synes också som om den kommunala konstmuseiverksamheten har svårt att utveckla kreativa samarbeten med universitet

3.2 LOKALER, FÖRUTSÄTTNINGAR

Det framstår mycket tydligt att Uppsala konstmuseums lokaler inte uppfyller de krav man bör ställa på en sådan verksamhet. Konstmuseet saknar i hög grad förutsättningar som mötesplats för samtidskonsten och den konstbildning som bedrivs för kommuninvånarnas rak-

ning. Museet saknar både enkel tillgänglighet och lokalisering i ett dynamiskt sammanhang.

När man som fotgängare väl tagit sig upp för den sista branta backen till slottet skapar vare sig borggård eller entréparti förväntningar eller förståelse för innehållet i de verksamheter som finns här. Det man möts av är några parkerade bilar och i borten hörnet av slottet en flaggstång med två banderoller med texten Uppsala konstmuseum.

Uppsala slott i sina olika skepnader har spelat en viktig roll i Uppsalas tillblivelse och historia. Med sin placering högst uppe på åsen utgör slottet ett centralt och dominerande inslag i stadens silhuett. När man närmar sig slottet till fots avtar stringensen ju närmare man kommer och stående vid åsens fot på Nedre Slottsgatan, framstår det som otydligt hur man skall nå fram. Väl uppe på borggården förblir slottet anonymt och slutet och framstår inte heller här med någon tydlig gestaltning som berättar om innehåll, verksamhet och historia. Portiker och entréer är stumma och slottets fasad slutet.

För att slottet ska kunna integreras som tillgängligt i stadsrummet måste kommunikationerna till slottet förbättras. Under det sena 1990-talet fanns en offentlig busslinje som gick upp till slottet, vilket ökade tillgängligheten något men denna linjeutvikning är sedan många år borta. Utöver kollektiv busstrafik upp till slottet, skulle en förbindelse från Nedre Slottsgatan i form av rulltrappa eller hiss ge helt nya förutsättningar för tillgängligheten tillika en artikulerad och attraktiv entré till slottsområdet. En sådan kommunikation skulle också skapa bättre tillgänglighet för all den nya bebyggelse som håller på att växa fram väster om slottet samt knyta ihop alla besöksmålen längs slottsstråket med Resecentrum och centrala staden på ett helt nytt sätt.

Väl inne i museet bjuder entréplanet heller inte på särskilt många av de kvaliteter som dagens kulturkonsum-

ment förväntar sig i form av öppen, lättillgänglig mötesplats med funktioner som café, restaurang och butik. Tydliga referenser till pågående aktiviteter saknas också.

Entréplanet gestaltning och dess relation till utställningssalarna fungerar inte som en naturlig eller lockande vägledning till utställningarna.

Sammanhangen och rörelsen mellan rummen förblir ologisk när besökaren förflyttar sig upp i huskroppen. Museet sluter sig inåt sig självt och lockar vare sig till utblickar för att öka förståelsen för platsen eller dess omgivning.

När besökaren rör sig i museet bryts hela tiden sammanhangen mellan de olika rumsligheterna. Besökarna vandrar ut ur och in i museet och interaktionen och mötet mellan besökarna, som är en så viktig del av upplevelserna vid ett museibesök, uteblir nästan helt.

Personalutrymmena skär dessutom på ett naturligt sätt av sammanhanget mellan de olika utställningsplanen.

Utställningarnas organisering och sammanhang förblir anonymt oförklarade och gestaltningen av dörrar, passager, trapphus och hissar ger ingen naturlig vägledning. Lokalerna saknar helt enkelt artikulering och bjuder inte heller på meningsfulla möten mellan verksamhet, arkitektur och historia.

Lokalen för den barn- och ungdomspedagogiska skapande verksamheten är undermålig och helt frikopplad från museet, isolerad som den är i källaren.

Vidare finns ingen hörsal eller något auditorium för seminarier eller samling av större publikgrupper.

Arbetet med utställningarna kräver mycket bättre förutsättningar beträffande verkstad, produktion, hantering av

utställningsmaterial samt in- och utflyttning av skrymmande utställningsobjekt. Större objekt som skulpturer och installationer går idag överhuvud taget inte att lyfta in, förvara eller exponera på de olika planen.

I den utåtriktade kommunikationen via museets hemside verkar kopplingen till den kommunala hemsidan utgöra en begränsning för att skapa ett starkt varumärke med interaktivitet och synlighet. Gestaltningen av entrén, borggården och promenadstråken till slottet erbjuder heller inte ändamålsenliga funktioner för att annonsera närvaron av konstverksamheterna här.

Uppsala kommun är idag tillsammans med Rikssalsstiftelsen och Länsstyrelsen de största hyresvärdarna på slottet. I övrigt är byggnaden hårt kontoriserad med ytterligare lokaler lediga för uthyrning. Att så stora delar av fastigheten utgörs av kontor bidrar till byggnadens anonymitet, inte minst för tillresta besökare.

För slottet som ett centralt kulturhistoriskt nav i Uppsala vore det förödande om slottet töms på publika kulturberärande verksamheter och kontoriseringen får breda ut sig ytterligare. Slottet skulle då endast kvarstå som en kulturhistorisk kuliss i stadslandskapet.

3.4 ANALYS, MÖJLIGHETER

För att tillvarata de kvaliteter som slottet erbjuder krävs en gestaltning som har tydligare interaktion med byggnaden och sammanhanget, även det historiska. Oavsett verksamhetens inriktning bör entréplan och rörelsen mellan de olika våningsplanen ges en högre dignitet. Samtliga besökare bör också ha möjlighet att göra entré på samma sätt, oavsett rörelsenedsättning eller medförd barnvagn.

"Att gå på museum" är en social aktivitet som förväntas skapa möten mellan människor. Ett besök i byggnaden måste vidare bjuda på en större upplevelse i rörelsen i

och mellan utställningsrummen samt ge möjlighet till utblickar över platsen och staden.

Förslagsvis kunde hisspaketet bytas ut till glasadeschakt som synliggör förflyttningen mellan de olika planen och som därmed möjliggör ny transparens i byggnaden. Hisschaktet bör dessutom ha kapacitet för att transportera tunga skulpturer och skrymmande objekt. Entrén bör utvecklas och man bör också tydligare signalera byggnadens innehåll och dess funktioner samt bryta upp borggårdens ödsliga anonymitet liksom slottsfasadens slutenhet.

Mer yta bör tas i anspråk för foajé, mötesplats, café och restaurang i entréplan så att denna kan bli en naturlig mötesplats/knutpunkt på slottsområdet utan att man för den skull känner sig tvingad att göra vidare besök i museet. En möjlighet kunde vara att låta entrén bli en integrerad del av det planerade besökscentret på borggården så att museet "spränger" sig ut ur byggnaden/fasaderna.

Verksamheten

Ett sätt att vitalisera verksamheten vore att låta museet undersöka sin relation till publiken utifrån följande frågeställningar:

Vilket slag av socialt rum/mötesplats bör ett samtida konstmuseum utgöra?

Vilken roll har museet i vår livsmiljö? Vilken typ av unika möten kan ett konstmuseum erbjuda?

Vilka kunskaper, berättelser, erfarenheter, upplevelser kan museet ge och vilken roll bör det spela med Uppsala och regionen som kontext i ett internationellt sammanhang?

Här bör också betonas att en modern museiverksamhets främsta uppgift inte bör vara att enbart visa bilder eller föremål. Icke kommersiell utställningsverksamhet i det

FÖRSTUDIE NYA RUM FÖR KONSTEN

20:e århundradet måste ha mycket komplexare förmedlingsambitioner än så för att berika människors utveckling, bildning och förståelse för sammanhangen.

Ytsammanställning av nuvarande lokaler:

Totalytor per våningsplan:

Plan 0. Ateljé, snickeri, konstpedagogisk verkstad	300 kvm
Plan 1. Entréplan 140 kvm, utställningssalar 300 kvm	440 kvm
Plan 2. Personalutrymme/kontor	300 kvm
Plan 3. Utställningssalar, fd. slottskyrkan, konststudiesamlingen	280 kvm
Plan 4. Utställningssalar 372kvm, fakatarum 76 kvm	448 kvm
Plan 5 Arkiv, magasin	300 kvm
Totalyta:	2 068 kvm

Förslag till komplettering av ytor/ lokaler:

Ny integrerad besöksbyggnad med café, restaurang, information, artotek, wc och garderob. 250 kvm. nyttjandet kan delas 50/50 med eventuella andra parter.

Utvidgning av museet i tidigare lokaler för universitet i södra flygeln på plan 2 om 200 – 400 kvm.

Totalyta: 2 500- 2 700 kvm

Lokalprogram för behovsanpassning i nuvarande lokaler.

- Plan 0. Ateljé, verkstad, magasin, godsmottagning, projektrum
- Plan 1. Entré, butik, bokhandel, miniutställningar, utställningssal samt besökscentrum
- Plan 2. Bibliotek, fakatarum, studierum, skapande verkstad för barn, auditorium
- Plan 3. Utställningssalar
- Plan 4. Utställningssalar
- Plan 5. Kansli med tjänsterum

Källarplan

Ateljé, verkstad, godshantering

All utställningsproduktion och godsmottagning samlas på plan 0. Tack vare ett nytt generösare hissparti möjliggörs transporter av skrymmande gods mellan samtliga våningsplan. På detta sätt kan man få till en tillfredsställande arbetsmiljö för utställningstekniker och övrig personal.

Entréplan

Entréplan blir en integrerad del av ett nytt besökscentrum för slottet. Verksamheten här och i konstmuseet bör vara möjlig att bedriva oberoende av övriga parter verksamhet och öppettider.

Plan 2

Den barnpedagogiska verksamheten som bör bli en integrerad del i de publika utrymmena bör vara centralt placerad, på detta våningsplan eller i anslutning till reception och café. Här ges också utrymme för auditorium avsett för seminarier, filmvisning, performance och workshops.

Genom att förlägga två projektrum här ges möjligheter till tvärdisciplinära möten mellan konst, design, arkitektur och forskning. Ett av projektrummen är tänkt för gästgästande konstnärer i samspråk med platsen, sammanhanget, Uppsala och samlingarna.

Plan 3 och 4

Utställningsrummen/salarna bör gestaltas/ inredas för en större flexibilitet och ett intressantare möte med byggnadens historiska värden.

Plan 5

Till detta plan flyttas kontor och personalavdelning för att ge plats åt de nya publika verksamheterna på plan 2. På plan 5 inrättas också platser för gästforskare, kök, mötesrum, magasin, wc, duschrum, vilrum och garderob.

Trapphus och hisschakt

Omgestaltas till största möjliga transparens och synlighet i kommunikationen mellan de olika våningsplanen. Portiker och öppningar mellan olika utställningssalar vidgas och ges högre dignitet.

Borggården

Se vidare under 4.1

Idéprofil

Med moderna tillägg i exteriör och interiör kan man skapa spänning mellan vår tid och historisk tid genom kontrasterna mellan nya installationer och blottlagd historia. Detta ger både öppenhet och naturlig rörelse genom rummen samt ökad grad av orienterbarhet för besökaren. Entréplan fungerar som en förlängning av ett nybyggt besökscentrum på borggården.

Genom att utnyttja universitets och Institutionens för konstvetenskap tidigare lokaler i södra flygeln (som idag står tomma) uppnår man kontakt med det södra tornet och utblickarna i öster mot staden. Här erbjuds även möjligheter till nya utställningsrum eller skapande verkstad för barn med intagande utsikt över staden och dess omgivningar.

Europa är fylt av exempel där gamla kyrkor, slott, kloster och magasin/industrier fått nytt liv och ny verksamhet genom moderna arkitektoniska tillägg och utbyggnader. Ett av de mer anslående och kända exemplen är besöksentrén på Louvren i form av en glaspjramid. Å andra sidan måste man samtidigt komma ihåg att det kan vara vanskligt att få till riktigt ändamålsenliga lokaler i gamla byggnader. De praktiska lösningarna tvingar ofta fram kompromisser som blir till men för verksamheten.

Beträffande Uppsala universitetets konststudiesamling som omtalas som en av de riktigt intressanta och värdefulla konstsamlingarna i Sverige, fanns tidigare tankar om att denna skulle lägga grunden till ett regionalt "nationalmuseum" i Uppsala.

Förslag och möjligheter till framtida konstbildning i Uppsala

4.1 ALTERNATIV 1. NY VERKSAMHETSINRIKTNING FÖR ETT KONSTMUSEUM PÅ UPPSALA SLOTT.

Uppsala slott befinner sig i ett intressant sammanhang med populära besöksmål i den nära omgivningen. Det förefaller inte som om konstmuseet hittills lyckats attrahera de omgivande besöksmålen besökare i särskilt hög grad. Möjligen gäller också det omvända att Konstmuseets besökare inte utsträcker sina besök till andra besöksmål än till just konstmuseet. Besöksstiderna är heller inte koordinerade så att man som besökare kan vara spontan i sina kombinationer av besök.

Besökstatistiken till områdets besöksmål 2008 fördelar sig enligt följande:

Uppsala konstmuseum	28 500
Vasavinjetterna	7 000
Bror Hjorths Hus	23 000
Botaniska trädgården	100 000
Tropiska växthuset	9 000
Pelle Svanslös Hus	40 000
Evolutionsmuseet	14 000
Fredsmuseet	1 500
Uppsala Domkyrka	600 000
Gustavianum	49 000
Upplandsmuseet (kvarnmuseet)	49 000

På lite längre avstånd:

BIOTOPIA	56 000
G:la Uppsala Fornminnesområde	420 000
Fyrishov (2005)	600 000
Ulva Kvarn	100 000

Samtidigt som denna förundersökning kommer till pågår en annan utredning om hur Slottet ska kunna utvecklas och förädlas som besöksmål. Under tiden står delar av Universitetets tidigare lokaler i slottet tomma och utgör en möjlig resurs för kommande utveckling.

För att detta skall bli möjligt krävs en samlad och genomarbetad idé för hela slottsområdet liksom ett gemensamt ansvar och samarbete mellan samtliga ingående intressenter.

Beträffande Uppsala universitetets konststudiesamling som omtalas som en av de riktigt intressanta och värdefulla konstsamlingarna i Sverige, fanns tidigare tankar om att denna skulle lägga grunden till ett regionalt "nationalmuseum" i Uppsala. Vid tillskapandet av Museum Gustavianum, som stod klart 1848, valde universitetet emellertid bort bildkonsten som en av grundpelarna i det nya museet. Konststudiesamlingen hamnade så småningom hos universitetets institution för konvetenskap, där den förvarades i magasin ända fram till 1994, då delar av samlingen exponerades på slottet i anslutning till Uppsala kommuns konstmuseum. Den utställning som Uppsala universitet då producerade har sedan stått oförändrad

genom åren. Universitetets konststudiesamling har idag en passiv och undanskyrd roll på Uppsala konstmuseum och det bedrivs knappast någon forskning eller annat vitalt samarbete med universitetet runt samlingen.

I sammanhanget är det också betydelsefullt att Vasaborgen, som utgör en naturlig del i slottets historia och kronologi och som bör spela en framträdande roll för förståelsen av platsen och dess historia, för en tynande tillvaro.

Bakgrund Uppsala konstmuseum

Den konstmuseiverksamhet som Uppsala kommun driver idag har utvecklats utifrån den utställningsverksamhet som Upplands konstförening startade på 1930-talet. Med allt mer ökade bidrag från landsting och kommun expanderade verksamheten och övergick 1982 till att drivas i stiftelseform med konstföreningen, landstinget och kommunen som stiftare.

När konstmuseet 1993 genom en ny överenskommelse mellan de tidigare stiftarna kom att övergå till att bli en renodlad kommunal verksamhet under kulturnämnden, försvann också museets tidigare regionala ansvar utan att detta varit avsikten. 1994 flyttade det tidigare Upplands konstmuseum under beteckningen Uppsala konstmuseum till nyrenoverade lokaler på slottet, vägg i vägg med Uppsala universitets konstvetenskapliga institution som inrymts här några år tidigare.

Den tanke om kreativ samverkan som legat bakom samlokaliseringen av konstverksamheterna i slottet, kom emellertid aldrig att förverkligas. Idag har Konstvetenskapliga institutionen dessutom flyttat från slottet. Endast konststudiesamlingen finns ännu så länge kvar.

Uppsala och regionen saknar i dag ett konsthistoriskt museum med regionalt ansvar och med fokus på det unika som regionen har att erbjuda. Därför borde kanske ambitionen om att ge Uppsala en tydligare och rikare pro-

fil som konststad börja med att ompröva huvudmannaskapat och den ekonomiska ansvarsfördelningen från 1993.

I en regional museiverksamhet, där de egna samlingarna utgör en viktig plattform, bör uppdraget vara att organisera och producera konsthistoriska utställningar och publikationer samt fungera som ett centrum för visuell kultur och konst. Med en verksamhet som fokuserar på visuell kultur mot bakgrund av kyrkans, universitetets, den kungliga maktens, präster, borgare, bönder och arbetares betydelse i och för vår kultur, bör man sträva efter att tydliggöra de sammanhang som Uppsala med omgivning utgör i historien och samtiden

Ett vitalt museum har visioner om att belysa och problematisera gängse uppfattningar och trender. Här bör samarbetet med forskarsamhället vara av avgörande betydelse både för att lyfta fram såväl kända som glömda verk men också för att på ett trovärdigt och intresseväckande sätt kunna sätta fokus på villkor och sammanhang i vår konst- och kulturhistoria. Ett sådant ständigt pågående och dynamiskt samarbete med forskningen torde vara oundgängligt för ett museum med ambitioner. Möjliggörandet av framtida forskningsprojekt knutna till museiverksamheten bör därför ses som en av de viktigaste frågorna inför framtiden.

Med en central placering i Uppsala, känd för sina universitet och med sin historiska betydelse som maktcentrum för både kyrka och stat, erbjuder ett museum på slottet möjligheter att organisera tilldragelser med regional, nationell och internationell relevans. Om man lägger till dagens spetsforskning inom naturvetenskap och teknik liksom det kulturella arvet från Linné och andra stora vetenskapsmän, erbjuder sig ytterligare ämnesområden och samverkansmöjligheter.

mUseUm

uppsala uppland

Ny inriktning/ verksamhet för ett nytt konstmuseum på Uppsala slott handlar framförallt om att tillföra nya funktioner och ett nytt musealt uppdrag.

Igår, idag, i morgon

Förslag till övergripande riktlinjer i en framtida museiverksamhet

- Utveckla integrerande sätt att arbeta med visuell kultur.
- Hantera de olika unika objekten och samlingarna på ett innovativt sätt utifrån ett museums fyra huvudfunktioner samlar, värda, forska och interagera med publiken.
- Stimulera ständig förnyelse och kreativitet, vilket inte är detsamma som att arrangera till antalet många utställningar.
- Upprätta och vidmakthålla ständig dialog med externa partners och organisationer.
- Nå ut till en bred publik i regionen och till internationella besökare.
- Sträva efter att bli en representativ regional institution med sakkunnig, bildad och teknisk expertis med hög kompetens.
- Sträva efter att bli ett vitalt, gästfritt, internationellt orienterat kulturellt centrum med hög social kompetens.
- Utveckla museet till en kreativ plats där forskare och konstnärer ingår i det dagliga arbetet och de sociala sammanhangen samt bidrar till känslan av att museet som mötesplats spelar en viktig roll i vår utveckling och våra liv.

Tillsammans med de konstverk som är permanent placerade eller deponerade i offentlig miljö innehåller kommunens konstsamling ca 18 000 konstverk. Samlingen

består i huvudsak av regionalt och svenskt måleri, keramik från Uppsala Ekeby bruk, en omfattande grafiksamling med verk från 1500-talet fram till idag samt flertalet samtida konstverk som förvärvats under senare år. Samlingen har tillkommit dels genom donationer, dels genom inköp. Grunden i museisamlingen utgörs av Upplands konstförenings donation till museet i vilken bankkamrer Emil Beijnoffs samling av tysk, fransk och engelsk 1800-tals grafik ingår. Under senare år har ytterligare ett flertal större donationer tillkommit. Konstverken i offentlig miljö utgör också de en väsentlig resurs.

Om resultatet av denna förundersökning blir att man bestämmer sig för att behålla museiverksamheten på slottet, finns stora potentialer i att nuvarande gränsdragning mellan museum och slott luckras upp så att ett slottsmuseum blir en del i helheten. Till exempel skulle den kyrkliga konsten kunna erbjudas en naturlig arena i den före detta Slottskyrkan.

Nationalmuseum står inför stora ombyggnationer med organisatoriska problem och lokalbehov som följd. Med anledning av detta skulle tidpunkten kunna vara lämplig för att ingå partnerskap mellan Uppsala slott och Nationalmuseum i tillskapandet av ett konsthistoriskt museum. Lån av objekt och samproduktion av utställningar är några möjligheter att undersöka vidare.

Över huvud taget bör ökade och nya samarbeten med andra museer och konstinstitutioner både i Sverige och utomlands undersökas och utvecklas. Här kan till exempel Roseum i Malmö samarbete med Moderna museet liksom Umeås Bildmuseums senaste samarbete med Centrum för genusstudier tjäna som inspiration och goda förebilder. Även samarbeten och utbyten med besläktade verksamheter i andra länder, till exempel våra grannländer, bör prövas.

Upplandsmuseet är ett kulturhistoriskt museum med länsövergripande ansvar för utforskning, vård, och för-

medling av stora delar av regionens gemensamma kulturarv. Museet har en i huvudsak etnologisk och arkeologisk inriktning som baserar vitala delar av sin verksamhet på fortlöpande forskningsprojekt. Upplandsmuseet brottas idag med stora ekonomiska problem, då lokalhyran för visningslokaler i den gamla akademikvarnen sedan några år utgör en hård belastning. Lokaler har med åren dessutom blivit trånga och otillräckliga för en verksamhet med moderna anspråk. Upplandsmuseet som finansieras med anslag från stat och landsting är Sveriges enda kulturhistoriska länsmuseum som inte har med bildkonsten i sin verksamhet. Om konstmusieverksamheten i framtiden kommer att ses som en regional angelägenhet bör Upplandsmuseet vara en mycket viktig partner för samverkan. Här bör man pröva olika idéer och modeller för samverkan och / eller för samgående, där man också väger in planerna på att vitalisera slottet som publik byggnad. Skulle det till exempel vara möjligt att förlägga båda verksamheterna Upplandsmuseet och Konstmuseet i slottet sida vid sida och till och med under gemensam organisation. Lokalprogrammet för en sådan lösning ligger emellertid inte i uppdraget för denna förstudie.

Vare sig Upplandsmuseet har för avsikt att stanna kvar i sina nuvarande byggnader eller kommer att flytta till andra lokaler i en inte allt för avlägsen framtid, borde man pröva tanken på en samorganisering av Upplandsmuseet och Uppsala konstmuseum, utan att detta nödvändigtvis måste leda till samlokalisering av de båda verksamheterna. En möjlighet skulle i så fall kunna vara att konstmuseet förläggs till centrala Uppsala som en filial till Upplandsmuseet medan de övriga delarna av Upplandsmuseet förläggs till mindre kostnadskrävande lokaler utanför själva staden.

Fredsmuseum lever idag en undanskymd tillvaro i tvärslottets bottenplan, i lokaler som föga lämpar sig för verksamheten här. Den museala delen av Fredsmuseum tvingas underordna sig den aktivare verksamheten

"fredskultur" som idag bedrivs både i museilokalerna och som uppsökande verksamhet på Uppsalas och regionens skolor. I en satsning på Uppsala slott som ett mångfasetterat kulturellt nav borde fredskulturen ingå som en naturlig del i slottets mer samtida historia och ges en framskjuten placering i ändamålsenliga lokaler. Lediga lokaler finns att uppbringa i Långslottets norra entréplan, 550 kvm som kunde ge Fredsmuseum en högre dignitet bland annat genom att låta fredskulturen komma upp i dagsljuset. En sådan manöver skulle också i hög grad bidra till ett mer levande slott liksom en mer levande borggård. Lokaler skulle gott och väl rymma både den museala delen som berättar om Dag Hammarsköld och Folke Bernadottes gärningar liksom den pedagogiska verksamheten som i huvudsak riktar sig till ungdomar på högskole- och gymnasieskolor i regionen. Den i nära anslutning belägna Rikssalen eller Vasasalen kunde bli en tänkbar arena för seminarier och konferenser.

Det finns möjligheter till samarbeten och samverkan mellan Fredsmuseet och framtidens konstverksamheter oavsett om dessa är belägna i anslutning till varandra eller inte. Bildkonsten har i alla tider skildrat och problematiserat mellanmänniska och samhällsliga tillstånd. Möjligheterna till en samverkan mellan dessa verksamheter liksom med andra aktörer som till exempel Bror Hjorths Hus och Biotopia bör aktualiseras i fortsatt utredningsarbete.

Lokalprogram för nytt "mUseUm" på slottet

Ytsammanställning enligt alternativ 1

Innehåll	Befintliga
Plan 0. Ateljé, snickeri, konstpedagogisk verkstad	300 kvm
Plan 1. Entréplan 140 kvm, utställningssalar 300 kvm	440 kvm
Plan 2. Personalutrymme/kontor	300 kvm

Plan 3. Utställningssalar, tidigare slottskyrkan, konststudiesamlingen	280 kvm
Plan 4. Utställningssalar 372 kvm, faktarum 76 kvm	448 kvm
Plan 5. Arkiv, magasin	300 kvm
Totalyta:	2 068 kvm

Lokaler möjliga att integrera:	Nya
Plan 1. Långslottets nya del	500 - 600 kvm
Universitetets tidigare lokaler	200 - 400 kvm

Besökscenter, entréfunktioner:	
Entré, info- disk, kassa, artotek garderob, toaletter	150 kvm
Entrétrég, utställningsyta, artotek, butik, turistinfo	200 kvm
Café, restaurang, kök, extern byggnad	200 kvm

Ateljéer, verkstäder, studier:	
Produktionsateljé, verkstad	150 kvm
Verkstäder för skapande barnverksamhet	80 kvm
Bibliotek, studierum, mötesrum	100 kvm

Utställningsytor:	
Projektrum 2 x 75 kvm	150 kvm
Utställningssalar	800 kvm

Slottsmuseum:	
Utställningsyta	200 kvm

Auditorium 250 pers:	
Föreläsningar, seminarium, film	300 kvm

Personalutrymme:	
Kansli och personalutrymmen	200 kvm
Gästkontor/forskningsplatser	80 kvm
Kök och wc	60 kvm

Förråd, magasin:	
Förråd, magasin	400 kvm

Totalyta inkl. kommunikationsytor ca 3 070 kvm
Externa lokaler, besökscentrum, Rikssalen ca 500 kvm

Entré
 Café, restaurang, shop, informationsytor utformas så att de kan betjäna även de övriga besöksmålen i eller vid slottet.

En ny transparent glasbyggnad dockad mot slottet vid nuvarande museientré skulle lösa problemen med anonymitet och otillgänglighet som entré, garderob och reception har idag.

Utställningsytor, projektrum
 Utställningssalarna och projektrummen bör vara lättillgängliga för skrymmande objekt och installationer. Utställningstorna öppnas mot varandra för att uppnå en tydligare kommunikation och rörelse genom rummen. Hisspartier och trapphus ges en avvikande modern och transparent utformning.

Ateljé och verkstäder
 Produktionsverkstaden bör ligga i ett sammanhang så att det är lätt att transportera in större objekt för vidare förflyttning till utställningssalarna. Verkstadsytan bör även anpassas för och ha utrymme för stora utomhus-skulpturer som fraktas hit i väntan på utplacering eller för underhåll och reparationer. Verkstadsrummen för skapande verksamhet för barn bör tilldelas en framskjuten och synlig placering i byggnaden. Bibliotek och studierum bör ha möjlighet att fungera som tysta studierum samtidigt som de ska kunna användas för mindre seminarier och möten.

Auditorium
 Genom ändrade former för upplåtelse och ett närmare samarbete med Riksstiftelsen skulle Rikssalen kunna användas under större konferenser och seminarier och på så sätt fungera som en naturlig förlängning av museet.

Personalutrymme

Arbetsrum, forsknings- och doktorandplatser bör samlokaliseras för att skapa ett kreativt arbetsklimat och möjliggöra gränsöverskridande möten. Mötesrum placeras centralt i anslutning till kök och matrum.

Artotek

är en konstutlåningsverksamhet inom verksamheten Offentlig konst, vars främsta uppgift är att förse offentliga lokaler där det bedrivs verksamhet för kommunens invånare med lätttransporterade konstverk. Artoteket bör kunna utökas till att kunna erbjuda allmänheten tidsbegränsade konstlån gratis eller till rimlig kostnad.

4.2 ALTERNATIV 2. PROGRAMFÖRSLAG FÖR ETT NYTT KONSTMUSEUM

Programförslag för ett nytt konstmuseum i nya sammanhang och med annan lokalisering

I fall det visar sig omöjligt att skapa den typ av gränsöverskridande samarbeten och samsyn som behövs för att Uppsala Slott skall bli det attraktiva och lättillgängliga besöksmål som skisseras här, bör man överväga det kloka i att klämma sig fast vid slottet som enda tänkbara plats för konstverksamheterna. Visar det sig dessutom i kommande lokalutredning att slottet inte går att uppgradera och anpassa till beskrivna förutsättningar och behov och om heller inte en utveckling av samarbetet med universitetet går att få till stånd, föreslås att konstmuseet flyttas till bättre anpassade lokaler.

Ambition och ansvar

I förundersökningen har det från de regionala verksamma konstnärerna framkommit tydliga krav på eller behov av:

- En satsning på konstutbildningen som skapar förutsättningar för internationella samarbeten samt ökar samarbetet regionalt och lokalt.
- Studios för gästartister och internationella utbyten.

- En naturlig arena för olika konstnärliga uttryck att mötas på för interaktion och tvärkonstnärliga projekt.
- Ökade utställningsmöjligheter.
- Ett museum som är lättillgängligt, öppet, tillåtande, angeläget, modernt och innehåller lokaler med flexibilitet.

En omlokalisering av konstverksamheterna i Uppsala bör på ett medvetet sätt bidra till stadsdelsutvecklingen och en utvidgning av det som idag utgör och uppfattas som Uppsalas centrum

För att bli en internationell angelägenhet och på så vis inte bara stärka Uppsalas rykte (städer är inte ett varumärke utan har ett rykte) i Sverige krävs både öppenhet och intresse för andra. Uppsala har långa "stätt på egna ben" och har inte som många andra städer behövt omdefiniera sin image. Mycket av det som idag uppfattas som internationellt intressant i fråga om konstutställning sker i städer eller regioner som befinner sig i någon form av transformering, vilken för med sig ny öppenhet och nyfikenhet. Här kan refereras till Eindhoven, Bilbao, Berlin och i Sverige Malmö och Umeå som goda exempel.

På europeisk nivå talas till exempel om Mälardalsregionen. Hur kommer framtidens regionsbildning att se ut för Uppsalas del? Nya regionsmodeller håller i dag på att konstitueras runt om i landet och frågorna kring dessa kommer inom en mycket snar framtid att bli aktuella också för Uppsalas del. I sammanhanget utgör konst- och museiutvecklingen liksom framtidens huvudmannaskap och ansvar mycket viktiga frågor.

Vilka frågor ställer sig Uppsala om i sin roll i regionala och internationella sammanhang? I vilken transformering befinner sig Uppsala? I en nysatsning på konstverksamheterna bör ansvar och uppdrag vara resultat av strävan efter att skapa nya relationer och samarbeten för att bli en nationell och internationell angelägenhet.

Samlingarna

Ett museum bör självklart ha ett tydligt fokus på den egna samlingen. Med utgångspunkt från innehållet i denna bör man definiera den profil som Uppsalas eller regionens samling bör satsa på. För att kunna lägga ut riktlinjer för framtiden måste man också ha mycket klart för sig vilka verk som redan finns och vilka konstnärer som är representerade. När detta står klart, kan man till exempel även samla och köpa in modeller, gipsar, förhandskopior och skisser för att genom ett "bredare" målmedvetet samlande/inköp skapa en vidare kontext i representationen av olika utvecklingslinjer. Här erbjuder sig också nya möjligheter för forskning och utställningsverksamhet. Skissernas museum i Lund kan vara en av många intressanta referenser som ett museum som ger inblickar i den konstnärliga processen.

Forskning

Om konststudiesamlingen inte längre kommer att ingå i det som konstmuseet visar, behöver inte utesluta ett utvecklat samarbete med Uppsala universitet och dess konstvetenskapliga institution.

För att en museiverksamhet ska kunna hållas levande bör forskningsprojekt vara knutna till verksamheten både för att lyfta fram tidigare okända sammanhang men också för att initiera och möjliggöra intressanta aspekter i utställningar och publikationer som tillför nytt vetande och bildning till en nyfiken museibesökare. Här bör man undersöka tänkbara ekonomiska modeller för att knyta an forskningen till museiarbetet. I flera andra svenska städer finns till exempel sedan lång tid tillbaka generösa fonder tillskapade för att profilera olika framgångsrika företag och den egna staden som kulturellt medveten, framåsyftande och nyskapande. I Uppsala finns hittills inte någon sådan grundmurad tradition.

Pedagogisk verksamhet

Museipedagogiken i sin tur bör skapa nätverk för utveckling och upplevelser tillsammans med andra aktörer i

samarbetet med skolan bör konstverksamheten kunna erbjuda både undervisningsmiljö och pedagogiska metoder som med små justeringar kan anpassas till olika nivåer och behov. Företrädesvis utvecklas pedagogiken riktad till förskolebarn och skolelever i samarbete med lärare för att ta fram förutsättningarna för elevcentrerade arbetsmetoder. Ett museum eller en konsthall bör utgöra ett alternativ till skolmiljön för att på ett mångsidigt sätt kunna utnyttjas i undervisningen inom flera ämnesområden. Samarbetet med museerna bör ingå i den lokala läroplanen. En fungerande dialog mellan lärare och museipersonal är den bärande kraft som garanterar att samarbetet mellan skola och museum utfaller med tillfredsställande resultat.

Genom en välutvecklad hemsida är det idag enkelt att nå ut med tjänster och presentationer.

Över "nätet" är det enkelt att presentera olika uppgiftsmodeller som underlättar lärarens arbete och bidrar till att sänka tröskeln till ett musei- eller konsthallsbesök. Skolorna utnyttjar oftast museer och andra bildningsinstitutioner utanför helger och semesterperioder, när de inte är så hårt belagda och utgör också därför en intressant målgrupp. Ett väl fungerande exempel på detta är BIOTOPIA och dess samarbete med Uppsalas skolor och förskolor.

Målgrupper

Ett modernt kommunalt museum måste sträva efter att söka största möjliga publik. För att göra detta måste man först sätta sina olika målgrupper och deras behov och intressen. Uppsala har en jämförelsevis ung befolkning med etnisk mångfald och till detta kommer den stora mängden studenter som utgör en ny del av stadens innehåll varje år. Därför behöver man bygga upp nätverk och föra en dialog så att man inte bygger verksamhet på egna förutfattade meningar och preferenser. Detta kan ske genom att man i planering och programråd inför medverkan från de olika målgrupper man har att möta/ tilltala.

Nedan följer ett lokalprogram för en museiverksamhet av ungefär samma rumsliga skala och omfattning som i det befintliga läget på slottet.

Lokalprogram för ett nytt (m)UseU(m) "på stan" enligt alternativ 2

Ytsammanställning

Entré- ytor:	
Entré, info- disk, kassa, garderob	60 kvm
Entrétorg, utställningsyta, butik, tidskrifter	150 kvm
Café, restaurang, kök	150 kvm
Toaletter	60 kvm

Utställningsytor:

Utställningssal 1	400 kvm
Utställningssal	600 kvm
Projektrum	75 kvm

Ateljéer, verkstäder:

Produktions- ateljé, verkstad	100 kvm
Konstverkstad , pedagogisk verksamhet	80 kvm
Gästateljé	40 kvm
Bibliotek, studierum	40 kvm

Auditorium 250 pers:

Föreläsningar, seminarium, dans, film, performance	250 kvm
Scenrum	100 kvm

Personalutrymme:

Personal konstmuseum	150 kvm
Integrerad verksamhet, konstkansli	100 kvm
Gästkontor / forskningsplatser	100 kvm
Kök och wc	60 kvm

Förråd, magasin och artotek:

Artotek, visningsdel och förvaring	100 kvm
Förråd , magasin	300 kvm

Totalyta:

Inkl. kommunikationsytor ca. 2 850 kvm

Funktion redovisning

- Entré
- Artotek
- Utställningsytor
- Projektrum
- Gästateljéer
- Bibliotek, studierum
- Auditorium
- Café, restaurang
- Personalutrymme, forskningsplatser
- Förråd, magasin
- Trådlöst nätverk i hela byggnaden

Alla delar skall gå att öppna var för sig så att t ex en förskoleklass kan besöka konstverkstaden innan museet har öppnat, eller så att restaurang och café kan hålla öppet efter museets stängning. Gästande konstnärer bör ha tillgång till gästateljéer och projektrum dygnet runt.

Entré

Entrérummet är en öppen utvidgning av omgivande stadsrum. Här ska besökarna kunna nyttja alla funktioner som café, restaurang, butik, tidskriftsavdelning och artotek utan att behöva erlägga entréavgift till utställningarna. Här kan man också göra entré till auditoriet utan att behöva passera genom museets utrymmen så att aktiviteterna här inte blir beroende av museets öppettider.

Artotek

I anslutning till receptionen tänker vi oss vidare att artoteket kan vara beläget. Här lånas smärre, lätt flyttbara konstverk ut, företrädesvis ädelgrafik, som representerar olika tidsperioder och formspråk i vår konsthistoria. Via datorskärmar kan låntagaren se vilka verk som finns tillgängliga för utlån och få hjälp av personal för att få låna. Artoteksutbudet ska också vara tillgängligt på webben,

så att låntagaren redan hemma kan bestämma vilka verk som kan vara intressanta att titta närmare på.

Utställningsytor, projektrum

De utställningssalar och projektrum vi föreställer oss är samtliga lätt åtkomliga för skrymmande objekt. En av de större salarna bör dessutom vara möjlig att dela av för mindre utställningar. I projektrummen bör byggnation och experiment kunna pågå under en längre period utan att ordinarie verksamhet störs. Projektrummen bör också ha möjlighet att öppnas för att kunna ingå i ett naturligt sammanhang med de övriga utställningsrummen. Samtliga utställningsrum bör klara av att husera installationer, skulptur, videokonst , performance såväl som salongskonst liksom finstämd papperskonst.

Ateljéer och verkstäder

Gästateljéerna kan ha en mer tillbakadragen placering men bör också dessa kunna fungera som mindre utställningsrum. Produktionsverkstaden bör planeras i ett sammanhang som tillåter transport ut och in av större objekt för vidare förflyttning till utställningssalarna. Den eller de pedagogiska verkstäderna bör ges framskjuten placering i byggnaden, också gärna synlig från café eller andra publika rum där vuxna kan hålla en distanserad kontakt med sina adepter. Bibliotek och studierum ska också kunna fungera som lysta studierum.

Personalutrymmen

Arbetsrum och forskningsplatser samllokaliseras för att skapa kreativa gränsöverskridande möten och ett dynamiskt arbetsmiljö. De särskilda arbetsplatser som finns tillgängliga för vad vi kallar integrerad verksamhet kan till exempel ta emot tillfälligt utlokaliserad kommunal verksamhet eller projektkontor för ett externt kulturprojekt. Rum för möten och sammanträden bör vara förlagda centralt i arbetsmiljön tillsammans med kök och matrum.

Magasin

Beroende på lokal och byggnad kan förvaringen av sam-

lingarna eventuellt förläggas till magasin utanför museet. Här kan samutnyttjande med andra föremålsmuseer komma i fråga.

Idé, profil:

Konstmuseet kan med fördel ha en enklare lite "råare" och modernare arkitektur och design i kontrast till övriga kulturella institutioner i Uppsala .De flesta kulturverksamheterna i Uppsala bedriver idag sin verksamhet i tunga historiska byggnader och det senaste tillskottet UPPSALA KONSERT & KONGRESS är ett exempel på internationell arkitektur av hög klass. Att återanvända en befintlig byggnad med hjälp av moderna tillskott skulle skapa en bred palett i Uppsalas arkitektoniska uttryck och attrahera nya målgrupper. Det nya konstmuseet kunde kanske ha som målsättning att undvika att bli ett konstens finrum, där arkitekturen blir viktigare än konsten.

Ett förhållande till omgivande stadsrum som kan uppfattas som ett kulturellt vardagsrum med verksamheten inskjuten i gatans handel och kommers, skapar en mentalt låg tröskel och ökar därmed tillgängligheten.

4.3 ALTERNATIV 3. VERKSAMHET, PROGRAMFÖRSLAG FÖR ETT KONSTCENTRUM / KONSTHALL

Uppsalas kulturlandskap saknar en öppen välkomnande mötesplats inom konstbildningen. Den stora och unika målgruppen studenterna har ingen naturlig arena där de kan möta staden och bli en del av bildkonstens kultur. Det saknas ateljéer, repetitionslokaler och ytor för experimentell verksamhet i det gemensamma offentliga rummet.

Möten för utveckling

Det Kulturcentrum vi tänker oss har som sitt allra mest primära syfte att skapa möten kring konst och kultur på en plats där många olika målgrupper och uttryck får komma till tals. Denna ökonventionella mötesplats bör

FÖRSTUDIE NYA RUM FÖR KONSTEN

också ha tillräckligt stort utrymme för att våga ta risker genom omfattande program för dynamisk tillfällig verksamhet men också med utrymme för längre pågående projekt.

Med utgångspunkterna i bildkonst, dans, film, fredskultur samt forskningen inom många olika ämnesområden, kan detta centrum utvecklas som ett svar på alla de nya tendenserna inom konst och kulturområdet. Konstnärer och forskare från olika discipliner bör här kunna erbjudas möjlighet att inspirera och befrukta varandras tänkande och syn med tvärvetenskaplig kraft. Projekt som möjliggörs bör kunna bygga på tillfälliga konstallationer likaväl som på genomarbetade problemformuleringar och förutsättningar.

Platsen

Kulturhuset eller kulturcentret bör byggas upp vid eller kring en öppen yta som tillsammans med huset kan fungera som urban mikronivå och fungera lite som en stad i staden. Byggnaden bör på ett naturligt sätt ansluta till sin kontext, till människornas rörelsemönster och befintliga passager. Friktionen gentemot omgivningen bör vara liten och platsen bör kunna upplevas som en naturlig utvidgning av stadsrummet.

Den allra tidigaste teatern liksom den tidiga musiken spelades på stadens gator och torg. Historiskt sett var dessa platser sådana där människor samlades av andra orsaker än kulturkonsumtion, som till exempel på marknadsplatsen, där man köpte grisar eller grönsaker. Kanske är det åter dags att placera de kulturella mötesplatserna mitt i staden för att få till stånd den attraktiva och generösa stad vi alla drömmer om.

Uppdrag och ansvar

Ett kulturcentrum bör vara väl genomtänkt till uppdrag och finansiering och ses som ett förslag om ett tillskott och inte primärt en ersättning för museer eller andra kulturinstitutioner i kommunen, länet eller regionen.

Uppdraget bör gå ut på att utveckla den regionala såväl som den nationella kulturen genom att stödja kreativt skapande som presenterar, problematiserar och reflekterar. Det regionala kan mycket väl stå i centrum här utan att man för den skull tappar det nationella och internationella perspektivet.

Ett kulturcentrum behöver en välbalanserad modell för att samspelet mellan konstnärer/ artister, platsen/ bygganden och publiken/deltagarna ska fungera. I finansieringen av ett kulturcentrum bör huvudmannen lägga en grund i de allmänna gränsoverskridande lokalerna samt medel för finansiering av projekt. I övrigt kan modellen för ett kulturcentrum bygga på att de som väljer att medverka täcker hyran för sina egna lokaler och projekt. Även kommersiell verksamhet som kompletterar profilen, som till exempel privata gallerier, konsthallar och profilerade boklädor bör kunna beredas plats här

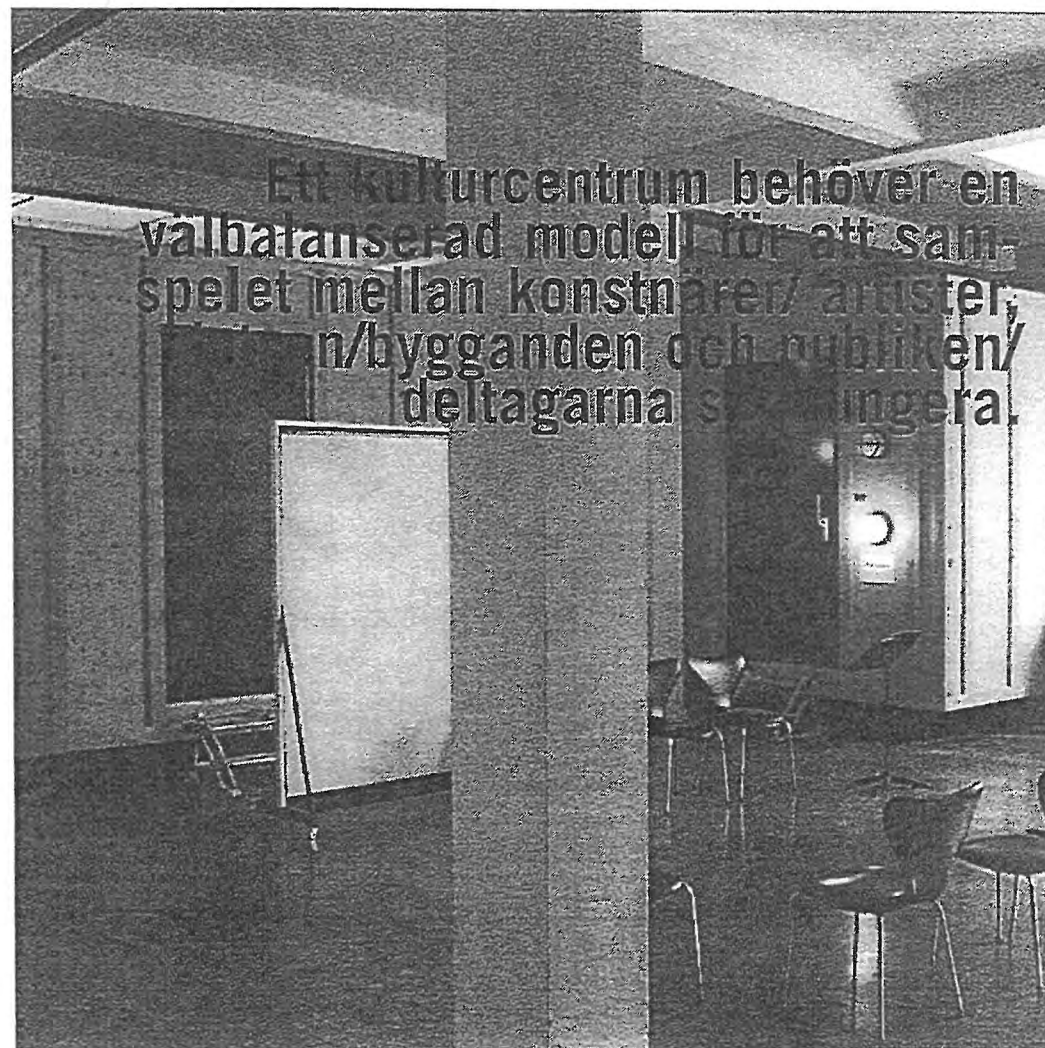
Samverkan

På Uppsalas kommande kulturcentrum bör särskilda projektrum finnas tillgängliga för angelägna projektsamarbeten med både universiteten och andra aktörer på kulturlivsarenan.

Under förutsättning att man beslutar sig för att gå vidare med Konstcentrum i Uppsala, bör man i fortsatt utredning pröva om några av de funktioner som presenterats under förslaget till Konstmuseum ovan, kan förläggas hit. Till exempel bör verksamheten Offentlig konst och Artoteket med fördel kunna ingå här.

Studentperspektivet

Här skulle man till exempel kunna utgå från STUK i Leuven, en universitetsstad några mil från Bryssel, som tänkbar modell. Programläggningen på STUK följer hög och lågsåsonger under studentåret. Varje nytt verksamhetsår startas vid höstterminens början med ett stort kulturellt välkomstpårty för de nyanlända studenterna såväl som för dem som återvänder för en ny termin. Här

bör också näringslivet kunna vara delaktiga för att förena nyttan med att nå nya grupper med nöjet att profilera sig genom ett generöst kulturintresse. En modell kanske värd att pröva också i Uppsala.

Lokalprogram Konstcentrum / Konsthall

Ytsammanställning

Entré/Reception:

Entré, informationsdisk, kassa, garderob	60 kvm
Entrétorg, utställningsyta, butik, tidskrifter	150 kvm
Café, restaurang, kök	200 kvm
Toaletter	60 kvm

Utställningsytor:

Konsthall	600 kvm
Blackbox, projektrum	100 kvm
Whitebox, dansstudio	100 kvm
Galleri	100 kvm

Ateljéer, verkstäder:

Produktions- ateljé, verkstad, förråd	150 kvm
Ljudboxar 4 st á 15 kvm	60 kvm
Konstverkstäder 2 st á 80 kvm	160 kvm
Gästateljé	40 kvm
Bibliotek, studierum	40 kvm
Gästläggenet	40 kvm
Toaletter, omklädnings, dusch:	40 kvm

Auditorium 300 pers:

Föreläsningar, seminarium, dans, film, performance	300 kvm
Scenrum	100 kvm
Teknik, lager, förråd	100 kvm

Personalutrymme/kontor :

Personal kontorstium / konsthall	150 kvm
Studieförbund	200 -1.000 kvm
Gästkontor / forskningsplatser	60 kvm
Kök och wc	60 kvm
Totalyta inkl. kommunikationsytor	3 400 – 4 400 kvm

Ytan varierar beroende på hur många hyresgäster som kan attraheras.

Funktion redovisning

- Entre
- Café, restaurang
- Konsthall, utställningssal
- Produktionsverkstad, förråd
- Blackbox, whitebox
- Gästateljé, lägenhet
- Konstverkstäder
- Bibliotek, studierum
- Auditorium
- Personalutrymme, forskningsplatser
- Trådlöst nätverk i hela byggnaden

Alla delar skall gå att öppna var för sig så att t ex ett studieförbund kan ha tillgång till några av lokalerna även under kvällstid. Likaså bör restaurang och café kunna ha öppet kvällstid helt oberoende av konsthallen. Gästande konstnär skall också kunna ha tillgång till de rum han /hon disponerar dygnet runt.

Entré

Entrén skall verka som en utvidgning av det omgivande gaturummet och alla funktioner i entrén såsom: café, restaurang, shop, tidskriftsavdelning och galleri skall kunna nyttjas av besökarna utan entréavgift. Entrén bör fungera som ett torg som samlar och förbinder de olika verksamheterna.

Utställningsytor

Den stora utställningssalen, konsthallen skall tillsammans med entrétorget fungera som den stora publika mötesplatsen tillsammans med auditoriet. Konsthallens rumslighet skall fungera för många slag av installationer och utställningar som skulptur, videokonst, performance och dans. Hallen skall gå att dela av till mindre salar. Galleriet är tänkt som en utställningsyta, bokningsbar för alla medaktörer och samarbetspartners i Konstcentrum.

Ateljéer, verkstäder, studios

Blackbox skall fungera som ett projektrum för teater, musik, performance och utställningsverksamhet. Whitebox skall fungera som dansstudio men även för seminarier och större möten. Konstverkstäderna skall tillåta kursverksamhet i alla konstnärliga discipliner. I anslutning till dessa verksamheter bör omklädningsrum, dusch och toalett finnas tillgängliga.

Ljudboxarna är bokningsbara repetitionslokaler för musik eller ljudproduktion.

Auditorium

Auditoriet skall vara ett rum för modern dans, film, performance och seminarier. Rummet skall ha en stor flex-

ibilitet och möjligt att möblera för olika situationer och händelser. Skjutbar läktare skapar förutsättningar för åskådarna vid scenisk framställning och ett plant golv möjliggör för interagerande workshops och seminarier. Rummet bör vara nedtonat så att det går att åstadkomma ett mörkt rum med fokus på scen eller filmduk.

Personalutrymme, kontor

De olika personalutrymmena, kontoren och forskningsplatserna skall samordnas så att de skapar en naturlig mötesplats mellan de olika hyresgästerna. Kontoren skall ha en karaktär som gör dem attraktiva att hyra till fria kulturproducenter såväl som för utlokaliserade kommunala eller regionala tjänstemän.

Idé, profil

Konstcentrum kan upplevas som ett kvarter för konsten insprängt i stadsrummet, där människor dagligen rör sig. Konstcentrum kan med fördel bestå av ett kluster av olika lokaler med entrétorg och Konsthall som samlande nav tillsammans med auditoriet. Man bör vidare sträva efter att skapa ett rumsligt sammanhang där café, restaurang och kulturaktiviteter kan expandera ut i stadsrummet under den varma årstiden.

Den starkt ökande befolkningen med medföljande utvidgning av stadskärnan utgör vidare ett starkt incitament till att även utöka stadens utbud av offentliga mötesplatser för kulturupplevelser.

Analys, möjligheter, samarbeten

5.1 SAMARBETEN LOKALT

Kan tiden nu vara mogen för ett konst- och kulturcentrum i Uppsala?

Staden har haft en stark tillväxt under årtionden men konstabildningen har inte vuxit i samma takt och det finns luckor i det kulturella landskapet. Här finns rum för nya mötesplatser i både bildlig och konkret mening. Steget upp till Konstmuseet, i dess nuvarande eller till och med dess ovan föreslagna form är för högt. Det saknas en bredare inkörsport där man kan mötas över kultur- och generationsgränserna. Den starkt ökande befolkningen med medföljande utvidgning av stadskärnan utgör vidare ett starkt incitament till att även utöka stadens utbud av offentliga mötesplatser för kulturupplevelser. Uppsalas befolkning ökar men fluktuerar också över året. Varje höst väljer en ny årgång studenter in att välkomnas. Uppsala kommun fattar i dagarna beslut om stora sportarenor för idrott och underhållning. I en stor och självmedveten kommun som Uppsala vet man naturligtvis också hur viktigt det är för kommunens attraktivitet och kommuninnevärnarnas kreativitet att lättillgängliga mötesplatser för intimare upplevelser av konst och kultur finns i staden.

5.2 SAMMANFATTNING FÖRSTUDIE

Förstudiearbetet har varit en lång och intressant process med många möten och samtal som bjudit på många nya idéer, tankar, kunskaper, förutsättningar och möjligheter

för konstabildningen i Uppsala. För att uppnå de kulturpolitiska målen och intentionen/ syftet med förstudieuppdraget finns det som framgått inte bara ett enda svar eller en enda lösning utan antagligen en kombination av flera.

För att slottet ska bli ett intressant nav med bra förutsättningar för konstmuseiverksamhet krävs omfattande samarbete och samsyn mellan intressenterna på och runt slottsområdet.

En konstmuseiverksamhet på slottet kan inte ensamt tillfredställa alla behov för att få en mer levande konstabildning till stånd i Uppsala. Ett konstmuseum i en stad av Uppsalas betydelse och karaktär behöver leva i symbios med en kompletterande verksamhet.

Om inte Uppsala slott går att utveckla enligt den modell och de behov som beskrivs i förstudien förordas att konstmuseiverksamheten flyttas till mer ändamålsenliga lokaler i ett sammanhang som bidrar till stadsdelsutvecklingen och Uppsalas attraktivitet som besöksmål, livsmiljö och studieort. För att en nyetablering av konstmuseet i ändamålsenliga lokaler skall bli en angelägenhet lokalt såväl som internationellt får det inte tyngas av allt för många parallella uppdrag som ger en spretig och otydlig profil. Konstbildningsansvaret måste i så fall delas med andra parter, för att skapa ett heltäckande kulturellt landskap.

Det finns idag flera befintliga byggnader i Uppsala som skulle fungera för transformering till kulturcentrum eller konstmuseum och som skulle kunna bidra till den utvid-

gning av centrum som påbörjats liksom till utvecklingen av nya stadsdelar. Slotts gamla fabrikslokaler vid Kungsgatan söder om Resecentrum skulle till exempel kunna lämpa sig som kulturcentrum med konsthall. Likaså skulle Carl Nyréns Riksbankshus på Kungsängstorg med en utbyggnad under mark kunna omvandlas till konstmuseum, som filial till Upplandsmuseet eller inte. Ett levande konstmuseum här skulle kunna knyta samman de nya framväxande stadsdelarna i Kungsängen med den äldre staden på ett gynnsamt sätt. Studenternas gamla gymnastik och idrottslokaler i Stadsparken har sedan en tid bytt ägare som har nya planer på användningen av huset. Det som skulle kunna vara intressant för Uppsala kommun här är inte själva huset, som ju också är ett äldre byggnadsverk med därtill hörande hinder och svårigheter till flexibla lösningar, utan den markyta där tennishallarna är belägna. Ett nytt konst- eller kulturhus här skulle kunna tillföra Stadsparken helt nya värden och dessutom bli en attraktiv mötesplats längs det nya promenadstråk som knyts från Resecentrum via den nyöppnade Bäckens gränd och vidare upp till slottsstråket med den rulltrappa eller hiss som anläggs upp till slottets södra torn. Andra förslag till lokaliserings har kommit in under tiden som arbetet pågått med förundersökningen. Både Vaksalaskolan och Ählens varuhus liksom den idag tomma tomten bakom Ählens mot Dragarbrunnsgatan har föreslagits.

Uppdraget för förstudien har varit att studera hur den kommunala konstverksamheten skulle kunna vitaliseras genom att klarlägga möjligheter och behov och att ta fram förslag och ett preliminärt behovsprogram för detta. Vidare ingick det i uppdraget att undersöka slottets möjligheter till utveckling.

Utöver lokalerna för Slotts gamla senapsfabrik, Studenternas gymnastikhus och Riksbankshuset bör man också titta närmare på förutsättningarna för en helt ny byggnad vid Fyrisån söder om det tidigare tullhuset. Läget här bör vara både centralt och attraktivt i den kraftigt expanderande stadskärnan.

5.3 KOMMENTARER TILL UPPDRAGET

Fotoateljé är idag antagligen mer en form av studio eller ateljé. Ett rum för fotografering med bra förutsättningar när det gäller belysningsutrustning, rejäl takhöjd och tillgång till fotofonder etc. I anslutning till studion datorer med bra bildbearbningsprogram och skrivare för stora format av hög kvalitet. Särskilt ateljéutrymme för foto känns därför inte helt angeläget att föreslå i denna förundersökning.

Webbaserad interaktiv information till barn kan betyda många saker. När det gäller utformningen av ett museums hemsida finns knappast någon hemsida med speciellt gränssnitt för yngre besökare. De flesta hemsidor försöker tala direkt till sin målgrupp och har man barn som målgrupp bör de ingå i tilltalet. Tate Modern i London har en speciell avdelning i museet för de yngre besökarna där de med hjälp av ett antal interaktiva digitala stationer kan bekanta sig med konsten och lära sig om museets samlingar på ett lekfullt sätt. National science museum i London lyckades till exempel få sina yngre besökare engagerade i utställningarna genom att lägga ut fiktiva brottsspår i museet. Ett roligt och intresseväckande sätt att producera informationsspar för att skapa engagemang och lust att söka vidare.

Möjliga externa verksamheter

Intresset för deltagande från konstgallerier, konstnärskollektiv, studieförbund med flera, bestäms i mycket av hur de "nya rummen för konsten" kommer att gestalta sig och hur attraktivt läge de får. Funktionella lokaler för dessa målgrupper handlar till stor del om ekonomi och frågan om man har råd att vara verksam i lokalerna kommer alltid att vara central. Detta är ett av framgångskoncepten för till exempel Mazetti i Malmö där man började med en tom fabrikslokal där konstnärer och andra kulturutövare hittade billiga robusta lokaler för ateljéverksamhet, klubbbar och små gallerier. Idag har utbudet i Mazetti fyllts på med studieförbund, danscentrum,

restaurang och kommunal verksamhet. Om detta också skulle kunna komma till stånd i Uppsala bör man med känslig hand hitta en plats/byggnad och sedan låta de olika hyresgästerna medverka och bestämma nivå på

reivering och inredning efter sin ambition/ kapacitet och behov. Skulle det rentav vara möjligt att konstnärerna i Uppsala visar vägen till de nya rummen för konst?

Bakgrundsmaterial

6.1 PUBLIKATIONER

- Uppdragsplan 2009 Kulturrådet
- IVE 2009 -2012 Inriktning, Verksamhet, Ekonomi för Uppsala kommun
- Utredning om regional bildkonstverksamhet i Uppsala län 2006, Landstingen i Uppsala län
- Museer och konsthallar 2008, Kulturen i siffror 2009:4 Kulturrådet
- Årsberättelse Uppsala konstmuseum 2008
- Kulturpolitiskt program, Uppsala kommun
- Förstudie Fredsmuseum på Uppsala slott
- Uppsala europeisk kulturhuvudstad 2014

6.2 WEBBPLATSER

<http://www.stuk.be>
<http://www.mieuvn.be/en/info/sorry.jsp>
<http://www.malmo.se/mazetti>
<http://www.uppsaladomkyrka.se>
<http://www.upplandsmuseet.se>
<http://www.gustavianum.uu.se>
<http://www.uppsala.se/konstmuseum>
<http://www.konstvet.uu.se>
<http://www.upplandskonstforening.se>
<http://www.konstmuseum.goteborg.se>
<http://www.uppsalakonstnarsklubb.se>
<http://www.fredsmuseum.se>
<http://www.uppsala.se>
<http://www.brorhjorthshus.se>
<http://www.haka.nu>
http://www.lul.se/default_9408.aspx

http://www.lul.se/default_875.aspx
<http://www.uppsalatourism.se>

6.3 SAMTAL/DIALOGMÖTEN

Som bakgrund till förundersökningen ligger otaliga samtal, dialoger och behovsinventeringar. Utöver de studiebesök som nämnts ovan har vi träffat och samtalat med företrädare för följande verksamheter och organisationer:

- Konstens Hus Nu
- Uppsala konstnärsklubb
- Upplands konstförening
- Studieförbunden
- Upplandsmuseet
- Svenska kyrkan
- Enskilda gallerister och konstnärer
- Konstvetenskapliga institutionen
- Gustavianum och universitetets konstsamlingar
- Projektledare för forskningsanknytning vid Göteborgs konstmuseum
- Fredsmuseum
- Konstmuseet
- STUK i Leuven
- Stendörren AB, ägare till Slotts fabrikslokaler
- Dilligentia, ägare till Riksbankshuset på Kungälvstorg
- Sh-bygg, ägare till "Svettis" Studenternas gymnastikanläggning
- Olika personer på Kommunledningskontoret och Stadsbyggnadskontoret
- Vi i Stan

Förundersökningen bör peka på vilket underlag och vilka möjligheter till samarbeten och partnerskap som finns i Uppsala samt utgå från möjligheter, behov och önskemål hos medborgare och andra aktörer inom konst- och museiområdet. Samverkan med universitetet och dess konstverksamheter bör ha hög prioritet. Även Upplandsmuseets roll och önskemål bör undersökas och vägas in.

Håkan Harrysson
hh@svenskide.se
0708-43 42 69

Lisen Hessner
Kulturstrateg
Kulturkontoret
Uppsala kommun
lisen.hessner@ uppsala.se
018-727 09 33